

Slovenska dekleta, pripravite nam „pušelce“.

Trdnjavski topničar Ferdinand Javžekovič, doma iz Marjanev pri Ptujju nam piše iz Pele:

Kmalu bo preteklo dva meseca, kar sem prišel semkaj iz Galicije. Dolg čas mi je, kar se ustram s kom boriti. Slovenska kri je že taka, da ne more mirovati. Pa nisem samo jaz tega mišljenja, ampak vsi slovenski fantje in moške, ki smo v Polji, že komaj čakamo, da bi udarili po tej laški nezvesti polentarski hudobi. Joj Lahu, če bodo naše pesti padale po njegovem grešnem hrbtu! Se pušk ne bomo rabili. Toda v Polo nad slovenske in hrvaške junake si Lah ne upa. Pripravili smo mu že tudi tukaj, kakor naši vrli tovariši ob Soči, mnogo gorja. Uničili smo mu podmorski čoln in veliko zračno ladjo. Naše mnenje je, da moramo Avstriji in vzeti tiste kraje, katere smo l. 1859 in 1866 izgubili. Tudi Benetke morajo biti v naših rokah! Poprej ne damo miru. Slovenska dekleta pa pomnite: Mi se poprej ne vrnemo domov, dokler se ne bo slišalo: „Italijan je popolnoma premagan!“ Dekleta, za takrat nam pripravite „pušelce“!

Slutil svojo smrt.

Skaber, doma iz Vranskega, je malo pred svojo smrtjo pisal svojim domačim:

Dragi domači! Bržkone imam danes zadnjič priložnost Vam od tukaj pisati, zato pa sedaj nekoliko več. Ni mi dopuščeno tukaj, da bi Vam natančneje pisal, le toliko omenjam, da gremo proti Rusom. Da pa On dopusti, da jaz umrjem, pomislite to-le:

Vojak, ki da svoje življenje za domovino, umrje prave mučeniške smrti. Kakšna tolažba za vse drage domače, kateri morajo zapustiti ženo in otroke, kakšna tolažba za drage stariše, ki so dali morda svojega edinega sina v vojno...! Če nas tudi zadenejo smrtonosne kroglice, saj umrjem mučeniške smrti za zemejsko domovino, da si pridobim nebesko. Ali ni to tolažljivo za vse, ki bodo pogrešali svoje domače? Ne morem si pridobiti lepše prihodnosti v novem življenju, kakor če umrjem mučeniške smrti. Pomisliti pa je, da morajo domači voljno prenašati izgube svojih dragih.

Dragi oče, ljubljena mati! Tudi vidva sta da la sina v vojno. Voljno morata prenašati žalost in bolelost, ako pride vest, da ste izgubili svojega sina, saj ga ne bodejte izgubili za vedno, samo začasno smo ločeni in kmalu smo združeni na onem svetu. Tudi ostali sestre in bratje naj bodo pripravljeni na vsak slučaj. Ponosni naj bodo, ako bodo pogrešali katerega brata. Pomisliti je, da umrje za vero, za domovino in za Boga. To naj Vam bo v tolažbo, ako se zgodi, da se več ne vidimo.

Le naj ropoče, naj bobni,
Iz tisoč topov naj grmi,
Naj kroglice križem švigajo,
Slovenci ne pobegnejo!

Zadnje pismo, ki je je pisal, je naznanil: „Danes ali jutri gremo v boj in smo čedalje boljše volje. Topovi pokajo, da je veselje. Včasih smo trkali s kolarci, a sedaj bomo z bajoneti.“ — Kmalu potem ga je zadelo sovražna krogla.

Dragi! Ni te več. Crna zemlja Te je vzela ter Te na veke ločila od milih gričkov domačih, na katerih si se rodil. — Že takrat, ko si z solzami v očeh se poslavljaj od roditeljev in si zagledal svoj črno pobarvan kovčeg, si tožno vskliknil: „Glej! Tukaj je moja mrvaška rakev! In res, izpolnila se Ti je ta slutnja. Ni Te več! Nikdar več ne bo zrlo Tvoje oko teh Tebi nekdanj tako priljubljenih vranskih gričkov — kajti spal boš daleč, daleč od njih. Ni Ti bilo usojeno, da bi umrl tam, kjer si se rodil, temveč usoda Ti je izkopala grob daleč tam v mrzli tujini, kamor nikdar ne zasveti žarek domače ljubezni.

Počivaj mirno v tuji zemlji, kamor Te je položila usoda vojne. V najlepši dobi si zapustil svet, ter šel kot junak, mučenik v boljšo domovino!

Za Teboj žalujejo: oče, mati, bratje in sestre, katerim si bil tako priljubljen. — A solza njihova ne pada na mrtvaški griček, kjer počivaš Ti s palmo zmage ovenčani junak. — Ni Te več! A Tvoj spomin ne bo nikdar ugasnil v srou Tvojih dragih. Naj Ti bo lahka s slovensko krvjo oškropljena tuja zemlja. Čeprav nam je bridko v srou, ko se moramo ločiti od Tebe, dragi naš Tonček, a vendar nas navilaja upanje, da se zopet vidimo nad zvezdami, kjer ni ločitve!

Ne svidenje! Pčitvaj gladko v zemlji tuji,
Spomin na Tebe v srcih naših nikdar ne ugasne,
Zato le snivaj dalje v tih jami,
A Tvoj duh pa naj v neba višave jasne
Zre na nas, ki grob Tvoj modimo s solzami.

Dobro smo jih našgali.

Jarj Lichtenegger, doma iz Lekavice pri Svätanja piše dne 30. julija:

Pred par dnevi smo obhajali obletnico časa, ko sem moral Vas in ljubi dom zapustiti, Vam podati roko, jemati slovo in iti v boj za dom in cesarja. Bil sem že prvi dan v bojni črti. Sovražnik je po številu veliko močnejši kot mi. Njegove kroglice so švigale kot čebele, kadar rojijo. In hvala Bogu, zadela je le tu pa tam katera. Prišli smo tudi do naskoka, in sicer še isti dan trikrat. Pa vselej smo jih potisnili nazaj. Posrečilo se je enemu Rusu, da mi je z bajonetom predril hlače, noge mi ranil; s sunkom sem ga potisnil

ob tla, da je obležal. Htel sem dalje s svojimi tovariši; zmaga je bila vedno naša, čeravno smo potem stopili nekoliko nazaj ter se zakopali. Bil sem velikokrat v ognju, med šrapneli in granatami, a ostal sem popolnoma zdrav. Nekega dne me v dvanaestdnevni boju zadene sovražna krogla, katera me je težko ranila. Odpeljali so me v bolnišnico. Rana me je dobro celila. Z božjo pomočjo sem lahko prestal operacijo; zbilo mi je tudi nekoliko zob, pa nič ne da, dobil sem umetne zobe, da lahko jem, kakor prej. Hvala Bogu, dobro sem se ozdravil in kmalu bom zapustil bolnišnico ter se vrnil nazaj v bojno črto. Ljubi stariši, sestre in znaneci! Mi se bomo borili z orožjem, Vi pa doma z režnima venosom. Molite in prosite ljubega Boga, da nam da pogum. Z božjo pomočjo bomo premagali vse sovražnike ter se zopet vrnilo zdravi in veseli nazaj k svojim domačim.

Sestanek z brati na bojišču.

Topničar Jos. Šapantič, doma iz Jarenas piše:

Moja edina želja je zmiraj bila, sestati se z bratom tukaj na bojnem polju, kar se mi je tudi večkrat po trudu polnem iskanju posrečilo. A žalibog, starejši brat je prišel mesca marca živ v roke sovražnika, kar mi je moje ure tukaj na bojnem polju nekaj časa močno zagrenilo; a v sedanjem kritičnem času moramo pač vse pretrpeti.

Mlajšega brata, ki sem ga imel še kot za neizkušene in prištevati že večkrat med pokojne, sem pa še le po enoletnem iskanju na bojnem polju našel zdravega in imel priliko, z njim par dni zaporedoma govoriti. Kako sva bila vesela, da sva se še našla zdrava in nepoškodovana. Te urice skupne radosti so pač minule po bliskovo. Kmalu nas bo pet bratov na bojišču. Eden se nahaja še v vojašnici, drugi pa čaka potrjen doma poziva pod orožje.

Po prestanem letu bojev se mi zdi kot čudež, da sem kljub pretečim nevarnostim ostal živ.

Bili smo v metežu jeklenk, kosov železja, razpočenih šrapnelov in granat, v hudem mrazu ali pa do kolena v blatu, a kljub temu smo si mnogokrat zapeli Slovenci pri naših havbcah kako lepo slovensko pesem.

Pred nekaj dnevi sem se tudi moral ločiti od svojega najljubšega prijatelja Slivničana Franca Dobaj. Šel je namreč nekaj bolan za kratek čas v bližnjo bolnišnico.

Vsem naročnikom „Slov. Gospodarja“ pošiljajo slovenski topničarji iz mariborskega okrožja bojnopolske pozdrave! Jožek Šupanič, Jožek Korpar in Franc Fekonja.

Pripomba: Našemu neprijatelju Rusu pa ni treba več ukazati „Kehrt euch!“ se je navadil tako kot raki, gre kar ritanski proti Petrogradu. Ako pa pridemo nad polentarija, ga bomo bili brez pardona. Kar v morje z njim!

V podzemeljski hišici se nam dobro godi.

Fraud Bevo, doma iz Žegra pri Pivnicah piše dne 5. avgusta svoji sestri Bosiki Bevc:

Predvsem srčna hvala za Tvoje pisemce. Vsa ko pismo iz naše domovine me prav razveseli. Vprašaj in prosiš me, naj Ti pišem, kako se nam kaj godi. Kako si čudna, draga sestra! To opisati je zelo težka naloga. Toda vendar Ti hočem kolikor mogoče izpolniti Tvoje želje.

Kmalu bo preteklo 3 mesce, odkar smo zapustili Karpat. Mnogo, da zelo mnogo sem prebil v Karpatih. Zima me je mučila, sovražnik ne! Sedaj je toplo. V sedanjih postojankah smo že precej dolgo. A ne godi se nam slabo. Precej globoko v zemljo sem se zakopal. V svoji podzemeljski hišici imam vse lepo urejeno. Ker sem jo dobro pokril, me vročina prav nič ne muči. Kadar dežuje, pa tudi ne prodre dež mojega oboka. Na stelaži, katero sem si tudi napravil, pa lahko vsak čas najdeš smodke, kruh, kavo in drugo drobnarijo. Zjutraj ob 5. uri si gremo redno kavo kuhati. Ker iz bližnje vasi prav lahko dobimo mleko, si ga tudi vsako jutro pol litra privoščimo. Nato odidem spat. Kako, to si lahko misliš! Ni čudal! Po noči ne smem spati. Sploh bi pa nas avstrijske vojake moralo biti sram, da bi po noči spali in se tako izpostavljali nevarnostim. Spim navadno, kadar sem dobre volje, cel dan. Če se mi poljubi, pa si grem kupit svinjskega mesa in si pečem pečenko. Tovariši si vedno kupujejo svinje; 1 kilogram stane 2 kroni. Dostikrat me pride tudi obiskat Gračner Matija in pa Teržan iz Dobjega. Tedaj se seveda mnogo pogovorimo. Če se mi poljubi, pa vzamem v roko puško bližnjega tovariša — mi jih namreč nimamo in s strojnimi puškami ne smemo vsak čas streljati, da se ne zdamo. Držeč za petelina, pogledam po ruski rojni črti, in ker Rusi niso daleč od nas, zagledam kmalu kakega Rusa. Vzamem ga na muho in sprožim. Včasih zadene, včasih ne. Tako preteče dan. Ko pa nastopi mrak, tedaj se še le začne pravo življenje. Vse gre ven iz postojank in vsakih sto korakov se zbirajo fantje-pevci. Mile slovenske pesmi zadonijo po širni planjavi in človek mora postati vesel, mora se ga polotiti navdušenje. Godi razlegnejo mehove, zagodejo in noč preteče, da ne vemo kdaj. Dobro se nam sedaj godi, draga mi sestra, a to ne traja vedno. Prišli bodo zopet časi, ko bomo mnogo trpeli. A kaj za to! Vojaki smo in za našega sivega očeta, presvitlega cesarja, smo pripravljeno žrtvovati kri in

življenje. Kolikokrat so že kroglice žvižgale okoli mene, kakor kadar se bučele roje; na desno in levo so sovražni šrapneli trgali mojim tovarišom niti življenja, a jaz se nisem bal, nisem trepetal. Za svojo hrabrost sem dobil srebrno svetinjo 2. razreda in tako sem pripravljen ostati na bojnem polju, če mi Bog dodeli srečo, še prihodnjo zimo. Domov se bom pa pripeljal tedaj, kadar bo vlak ves okinčan in bo naznanjal zmago Avstrije. Omenim Ti še, da sem pri najboljšem zdravju, kar želim tudi Tebi, dragi mami in sploh vsem znanecem in prijateljem.

Avstrijsko-italijansko bojišče.

Položaj dne 24. avgusta.

Ze dl 15. t. m. se bje na Goriškem tretja velika bitka z Italijani. Najljutejši boji se tokrat ne vršijo pri Gorici in na Doberdobski gorski planoti (sicer tudi tam ni miru), ampak pri Tolminu in na gorah za Tolminom. Najvišja gora je Krn (visoka 2240 metrov). Zato se imenuje torišče sedanjih pogorskih bojev krnsko ozemlje. Ako bi Italijanom pri Tolminu bilo mogoče predreti našo čelno črto, bila bi jim tudi tukaj toli zaželjena pot v Gorico odprta. Toda kakor smo jim zastavili pot v Gorico na Doberdobski gorski planoti, in ob goriskem obmestju, tako se bo tudi tukaj zgodilo. Junaštvo naših vojakov ne dovoli Lahom niti koraka naprej. Bitka pri Tolminu, ki je 3. velika bitka na Goriškem, še ni končana, ko to pišemo.

Z otoka Pelagruž v Jadranskem morju, katerega so Italijani zasedli mesca julija, so zadnje dni pobrali svoja šila in kopita ter do zadnjega zapustili otok, ker jih je naša vojna mornarica trikrat obiskala in jim prizadjala občutne izgube.

Boji pri Tolminu.

Vojni poročevalec dunajske „Zeit“ piše:

„Zvest svojemu načelu, da mora, če je bil na enem mestu naše južne fronte krvavo odbit, da mora ravno tako brez uspeha pofrkati za eno hišno številko naprej, tako tresse sedaj italijanski vrhovni poveljnik na izvrstno branjenih vratih naše brambe ob srednji Soči. Napadi pri Tolminu veljajo onemu obmestju, katero so avstrijske čete zasedle že takoj ob začetku vojne.“

Srednjo glavo tega obmestja tvori večji kraj Sv. Lucija na desnem bregu Soče, nedaleč od izliva Bače. Na robu porastlih višin se vlečejo postojanke naših čet in zarišejo tako rekoč tetivo loka, katerega zaokroži pri Tolminu Soča. Videl sem jih in poznam jih in zato imam opravičeno upanje, da se bodo ustavljale tudi najsilnejšim sovražnim napadom.

Vsled gozdnatega pogorskega terena je prišlo do tega, da so se Italijani zakopali v najbližji sosesčini naših postojank, pa vendar se niso tekem enega četletja komaj kaj približali svojemu cilju, tako da naši postojanke obmestja vsak dan ali bolje rečeno vsako noč bolj krepko utrdijo.

Posebno sem pri svojem obisku občudoval sijajno maskiranjé (skritje) naših topov in pa v gorovje zasekane tekoče jarke in postojanke strojnih pušk. Vsled velike vojaške važnosti obmestja se da že kaj lahko umeti laške napore, da bi vzeli to utrjeno obmestje.

Dosedaj pa general Kadorna še ni stuhtal, kako bi pregnal avstrijske čete niti z ene same na zapadnem bregu Soče naprej potisnjenih postojank, katere so naši zasedli začetkom vojne.

Obmestji pri Gorici in Tolminu sta kakor dva stebra v mesu laške armade. Kdor je, kakor vaš dopisnik, sam doživel boj za te postojanke in videl pogum teh čet, ta lahko ravnodušno pričakuje novih sovražnih poizkusov, vzeti, česar se ne da vzeti. A vendar si pa ne zakrivamo, da se laški alpinci v teh gorskih bojih izvrstno ponašajo in da imamo v teh divjih gorah ob srednji Soči pričakovati še zelo vročih bojev.“

Dunajska „Reichspost“ pa piše:

„Četri leta je sovražnik ob spodnji Soči žrtvoval stotisoče človeških žrtve, pa brez uspeha. Sedaj je prenesel glavni napad dalje proti severu na veliko koleno Soče pri Tolminu. Tu sedaj Italijani zopet in zopet jurišajo, noč in dan, z besnostjo obupanca. Toda vse njihove napade je zadržal neomahljiv jez naših junakov, ki zvesto stražijo na jugu. Italijani zopet doživljajo ob toliminskem obmestju grozne izgube, kakor poprej na goriškem obmestju. Naše vrle čete izvršujejo čudeže junaštva, da pripravijo Italijanom ob Soči „karpatso bitko“, ki je bila na severu za Ruse začetek konca.“

Boji na 2240 m visokih gorah.

Vojni časnikarski stan poroča:

Ze tedne divja boj na višini 2240 m za vrh na krnskem ozemlju, ki je vedno obdan z meglo in oblaki in sicer za tri metre dolge strelske jarke. Sedaj so ti v naših, drugič zopet v laških rokah. Ako vza-mejo Lah kak tak strelski jarek, potem naznanj go-